

Avdeling for folkehelsefag

Kristine Uv Lorentzen

Bacheloroppgave

Sosial ulikhet og barns fysiske aktivitet: en litteraturstudie

Social inequality and children's physical activity: a literature study

B1FOA2014 - Bachelor i Folkehelsearbeid

2017

Samtykker til tilgjengeliggjøring i digitalt arkiv Brage

JA NEI

Innholdsfortegnelse

1. SAMMENDRAG	5
2. INNLEDNING	6
2.1 PROBLEMSTILLING	7
3. TEORI	8
3.1 SOSIAL ULIKHET I HELSE	8
3.1.1 <i>Sosioøkonomisk status</i>	9
3.2 PIERRE BOURDIEU	9
3.2.1 <i>Kapitalbegrepet</i>	10
3.2.2 <i>Habitus</i>	11
3.3 FYSISK AKTIVITET	12
4. METODE	14
4.1 HVA ER EN LITTERATURSTUDIE?	14
4.2 KVALITATIV OG KVANTITATIV FORSKNING	15
4.3 ETIKK I FORSKNING – SÆRDELES VIKTIG	16
4.4 SØKEPROSESS	17
4.5 INKLUDERINGS- OG EKSKLUDERINGSKRITERIER	17
4.6 SØKEREGISTER	19
5. RESULTATER	21
5.1 UTVALGTE ARTIKLER	21
5.1.1 <i>Artikkel 1</i>	21
5.1.2 <i>Artikkel 2</i>	22
5.1.3 <i>Artikkel 3</i>	22
5.1.4 <i>Artikkel 4</i>	23
5.1.5 <i>Artikkel 5</i>	24

5.1.6	Artikkel 6	24
5.1.7	Artikkel 7	25
5.1.8	Artikkel 8	26
6.	DISKUSJON	28
6.1	HVILKEN INNVIRKNING HAR FORELDRES SOSIOØKONOMISKE STATUS PÅ BARNES AKTIVITETSVANER OG NIVÅ? 28	
6.2	SOSIAL-, ØKONOMISK-, OG KULTURELL KAPITAL OG FYSISK AKTIVITET	31
6.3	ORGANISERT IDRETT ELLER USTRUKTURERT AKTIVITET?	35
6.4	HABITUS OG AKTIVITETSFORSTÅELSE	36
7.	KONKLUSJON	39
8.	REFERANSELISTE	42

1. Sammendrag

Bakgrunn: Denne bacheloroppgavens problemstilling omhandler i hvilken grad sosial ulikhet påvirker barns aktivitetsvaner. Emneknagger som sosioøkonomisk status, sosial-, kulturell-, og økonomisk kapital og habitus blir brukt.

Teori: Sosial ulikhet og fysisk aktivitet teoretiseres i denne delen av oppgaven. Sosial ulikhet forklares først, deretter ulike emneknagger for sosial ulikhet. Pierre Bourdieu forklares gjennom kapitalbegrepet og habitus. Fysisk aktivitet teoretiseres blant annet ved definering av selve begrepet og aktivitetsanbefalinger.

Metode: Oppgaven er en litteraturstudie, og inneholder derfor blant annet forklaringer på hvilke systematiske litteratursøk som er gjort.

Resultater og diskusjon: I resultatkapittelet presenteres de åtte artiklene som inngår i oppgaven. Resultatene i artiklene diskuteres senere opp mot hverandre og teorien.

Konklusjon: Konklusjonen nyanserer forskning som utelukkende hevder at sosial ulikhet fører til redusert fysisk aktivitet. Sosial ulikhet har betydning for barns aktivitetsvaner, og det foreligger flere ulike faktorer som kan påvirke. Selv om barns aktivitetsvaner påvirkes, er ikke den ene eller den andre sosiale gruppen i mer fysisk aktivitet.

Nøkkelord: Sosial ulikhet, fysisk aktivitet, barn

2. Innledning

Fysisk aktivitet er svært viktig for folkehelsen (Gjessing, 2014), der økende kunnskap gir flere fordeler for utvikling av gode tilbud for alle. Det er gjort mye forskning i nyere tid der det anbefales at dagens befolkning regelmessig er i fysisk aktivitet (Torstveit & Olsen, 2011). Regelmessig fysisk aktivitet har flere helsefordeler, samt at det bidrar med forebygging ved hjelp av individrettede og befolkningsinnrettede helsetjenester på primært og sekundært nivå (Mæland, 2012; Torstveit & Olsen, 2011).

Barn er en viktig gruppe med tanke på forebyggende helsearbeid. Tidlig preg og danning av gode vaner om fysisk aktivitet er viktig, noe som senere kan utgjøre en helsemessig forskjell (Gjessing, 2014). Dersom barn vokser opp med gode vaner om å være fysisk aktive, kan dette være et godt grunnlag for å redusere ulikhetene i samfunnet der helse står svært sentralt (Gjessing, 2014). Wold & Samdal (2009) skriver at barn av foreldre med lav sosioøkonomisk status er mindre aktive enn barn av foreldre med høy sosioøkonomisk status. Ut ifra dette kan det tenkes at sosial ulikhet i ulik grad er med på å påvirke barnas fysiske helse i ulike retninger.

Hovedtemaene og nøkkelordene i denne bacheloroppgaven vil være barn, fysisk aktivitet og sosial ulikhet. Ved bruk av disse vil det naturligvis dukke opp undertemaer, blant annet sosioøkonomisk status. Oppgaven har en sosiologisk vinkling og vil besvares ved hjelp av ulike fagartikler og annet relevant fagstoff. Artikkene vil i hovedsak være av kvantitativ forskning, da disse artikkene inneholder tallfestede opplevelser når det gjelder sosial ulikhet og fysisk aktivitet. Oppgaven vil avgrensnes ved at den kun omhandler barn under 13 år.

2.1 Problemstilling

Med utgangspunkt i disse interesseområdene, vil hensikten med denne oppgaven være å finne svar på denne problemstillingen.

«I hvilken grad har sosial ulikhet betydning for barns aktivitetsvaner?»

3. Teori

3.1 Sosial ulikhet i helse

Sosial ulikhet forstås ofte i sammenheng med sosial klasse og *sosioøkonomisk status* (Sund & Eikemo, 2011), som videre i denne oppgaven hovedsakelig vil bli betegnet som *SØS*. Sund & Eikemo (2011, s. 126) skriver at sosial ulikhet er «enhver form for bestandige og viktige forskjeller i helse mellom sosiale posisjoner innenfor de samme sosiale strukturene». I Norge er ikke de sosiale ulikhetene like store som i andre land, men det finnes likevel betydelige forskjeller i helsen (Mæland, 2010). Mæland (2010) skriver at selv om folkehelsen generelt er blitt bedre, tyder det likevel ikke på at de sosiale ulikhetene reduseres. Helseulikhetene fordeler seg ulikt i samfunnet og i sosiale grupper og kan være forårsaket av flere grunner, deriblant levekår og miljø. Sosiale faktorer kan også ha stor betydning. Særlig når det gjelder indre og ytre påkjenninger, men også ressurser for helse (Mæland, 2010). Han skriver videre at sosial rang i samfunnet faktisk har betydning for kontroll over forhold som påvirker ens egen helse i enten positiv eller negativ retning.

Når det gjelder barn, er et stabilt og godt familieforhold viktig for barnets utvikling og modning (Mæland, 2010). Det beskrives også at hjemmemiljøet er et viktig fundamentet for utvikling av ferdigheter og levevaner som kan forme fremtidig helsestatus. Mæland (2010) skriver at ny forskning viser en sammenheng mellom sosiale helseulikheter hos voksne og de sosioøkonomiske forutsetningene de ble utsatt for i barndommen og i oppveksten. Han skriver videre at foreldres posisjon i samfunnets rang også vil kunne prege oppvekstvilkår og utdanningsmuligheter (Mæland, 2010). Tenker man i et forebyggende perspektiv vil det være hensiktsmessig å rette fokus mot barns livssituasjon, der barnehager og skoler er sentrale arenaer for motvirkning av sosiale helseulikheter senere i livet (Mæland, 2010).

3.1.1 Sosioøkonomisk status

Hvilke indikatorer på SØS som blir brukt, kan variere fra forskning til forskning. Innenfor samfunnsvitenskapen, som er relevant for denne oppgaven, brukes stort sett indikatorer som utdanning, yrke, inntekt og klasse (Sund & Eikemo, 2011). Sund & Eikemo (2011) skriver videre at utdanning som indikator er gunstig fordi det er enkelt å måle, er relevant for de fleste og det er uavhengig av jobbsituasjon. Det å ha en utdanning øker befolkningens kunnskaper generelt, men også helserelatert kunnskap som er særlig viktig (Sund & Eikemo, 2011). Inntekt derimot, er en indikator som på kort tid kan endre seg og den viser også hvilke samfunnsposisjoner mennesker har (Sund & Eikemo, 2011). Mest sentralt i denne indikatoren er omforming av penger og goder innen helsefremmende virksomhet (Sund & Eikemo, 2011). Indikatoren klasse går hovedsakelig ut på materiell levestandard som inntekt og rikdom, samt at det kan reflektere sosial rang, sosialt nettverk og arbeidsmiljø (Sund & Eikemo, 2011). I følge Sund & Eikemo (2011) blir klasse i helseulikhetsundersøkelser ofte delt opp i tre ulike begreper; arbeidsgiver, arbeidstaker og selvstendig.

3.2 Pierre Bourdieu

En sosiologisk teori det er verdt å nevne i denne oppgaven er Pierre Bourdieus teori om kapitalbegrepet. Han definerer ordet kapital som «*knappe ressurser* det er konkurranse om blant individer og grupper i samfunnslivet» (Aakvaag, 2008, s. 151). Kapital er ressurser som kan brukes i det sosiale livet, og er helt klart en ressurs som gir makt (Aakvaag, 2008). Aakvaag (2008) skriver videre at kapital også gir grunnlag for ulik dominans i samfunnet ved at det er fordelt ulikt mellom individer og grupper. I følge Bourdieu kjemper alle individer og grupper om å oppnå mer kapital. Han hevder også at all sosial samhandling er et spill om å oppnå mest mulig kapital (Aakvaag, 2008). I likhet med resten av Pierre Bourdieus begreper, skal også kapitalbegrepet tolkes og oppfattes som et redskap til empiriske undersøkelser, samt at det må tilpasses de data og problemstillingene som innhentes (Esmark, 2006).

3.2.1 Kapitalbegrepet

Bourdieu påstår at det er tre hovedformer, der disse ikke kan reduseres til hverandre, men står som selvstendige kapitalbegreper (Aakvaag, 2008). Bourdieu mener at den økonomiske kapitalformen er den viktigste. Herunder kommer alle økonomiske ressurser et menneske trenger (Aakvaag, 2008). Penger, eiendommer, aksjer, landområder og redskaper for å nevne noe. Dersom man ifølge Aakvaag (2008) har god økonomisk kapital, har man også stor økonomisk makt i samfunnet.

Den neste formen for kapital, er kulturell kapital. Denne kapitalformen består primært av kroppsliggjort og internalisert form, men kan også uttrykkes gjennom utdanningstittel og kunstverk (Aakvaag, 2008). Aakvaag (2008) skriver at kulturell kapital består av å kunne tilegne seg den kulturelle koden i samfunnet. Høy kulturell kapital gir makt og bedre muligheter for å oppnå attraktive posisjoner i arbeidsmarkedet, tilgang til eksklusive sosiale miljøer, samt gode resultater i utdanningssystemet (Aakvaag, 2008). Vennskap og ekteskap er også verdt å nevne i denne sammenhengen. Kulturell kapital kan også forenkles og deles inn i ytterlige to grupper. Bourdieu hevder at den ene gruppen er mer uformell og innebefatter det man kan kalle «dannelse» og «smak» (Aakvaag, 2008). Dette betyr å ha generell dømmekraft og vurderingsevne til å sette pris på og beherske høykulturen i samfunnet man lever i (Aakvaag, 2008). I denne gruppen er familien den viktigste sosialiseringsformen. Den andre gruppen er mer formell og Bourdieu betegner den som utdanningskapital. Videre skriver Aakvaag (2008) at det formelle kommer frem ved at denne kapitalformen foretar seg kunnskap og formelle utdanningstitler opparbeidet via skoler, høyskoler og universiteter.

Den tredje og siste kapitalformen er sosial kapital. Her regnes i hovedsak tilgang til sosiale nettverk (Aakvaag, 2008). De sosiale nettverkene kan for eksempel være familie, venner, kollegaer, naboer og organisasjoner. Denne kapitalformen gir makt i den grad at man kan

bruke det sosiale nettverket en har til å oppnå noe, for eksempel en jobb på en ettertraktet arbeidsplass (Aakvaag, 2008).

3.2.2 Habitus

Bourdieu definerer habitus som «et integrert system av varige og kroppsliggjorte *disposisjoner* som regulerer hvordan vi oppfatter, vurderer og handler i den fysiske og sosiale verden» (Aakvaag, 2008, s. 160). Viktige aspekter ved begrepet habitus er at det er kroppsliggjort, kjernen i en persons identitet, strukturert, å være i stand til å ivareta egne interesser og at det har et sosialt opphav (Aakvaag, 2008).

Det at habitusbegrepet er kroppsliggjort betyr at menneskers handlinger og væremåte ikke bare er basert på refleksjon og tenkning, men at det også er en instinktiv forståelse (Aakvaag, 2008). Med andre ord, så «vet» alle mennesker hvordan de skal håndtere en ny situasjon uten å trenge å tenke seg om. Habitus er også kjernen i et individs identitet. Den påvirker våre handlinger og væremåte, samt at den i stor grad viser forutsigbarhet, regelmessighet og sammenheng gjennom ulike situasjoner som oppstår (Aakvaag, 2008). Aakvaag (2008) skriver videre at habitus ikke lar seg endre kun gjennom refleksjon og tanker, og at en ikke bare kan bestemme seg for å bli noen andre enn den man er. Bourdieu mener også at habitus er strukturerende. Med dette skriver Aakvaag (2008) at Bourdieu mener habitus virker muliggjørende for deltakelse i sosiale settinger. «... habitus gir aktøren en «praktisk sans», det vil si en evne til å orientere seg på en fornuftig og selvstendig måte i samfunnslivet» (Aakvaag, 2008, s 161). Habitus er også knyttet opp mot det å være i stand til å ivareta egne interesser. Bourdieu mener at habitus har et sosialt opphav (Aakvaag, 2008). Han mener at mennesker kroppsliggjør forventningene det sosiale miljøet stiller oss (Aakvaag, 2008). Med andre ord betyr dette at mennesker som vokser opp i ulike miljøer, vil utvikle ulike habituser og dette kan sees på som klassespesifikt (Aakvaag, 2008). Aakvaag (2008, s. 161) skriver at «habitus

er et produkt av objektive sosiale betingelser og setter klassespesifikke grenser for våre handlinger og vår væremåte».

3.3 Fysisk aktivitet

Denne oppgaven skal omhandle hvordan sosial ulikhet påvirker barns aktivitetsvaner, derfor er det naturlig å trekke inn begrepet fysisk aktivitet. Den mest brukte faglige definisjonen på fysisk aktivitet er «all slags kroppsbevegelse utført av skjelettmuskulatur som øker energiforbruket» (Berg & Mjaavatn, 2008, s. 45). De skriver videre at dagens samfunn er preget av generelt mindre fysisk aktivitet enn før, for eksempel på grunn av transport til og fra jobb og skole. Lekeplasser som tidligere stod for mye av barns frilek, anses nå som farlige på ulike måter (Berg & Mjaavatn, 2008). Det fryktes også at barn og unge, i likhet med voksne, er i stadig mindre fysisk aktivitet noe som kan øke risikoen for utvikling av helseproblemer i oppveksten eller i voksen alder (Berg & Mjaavatn, 2008).

Helsedirektoratet har utarbeidet aktivitetsanbefalinger for den norske befolkningen, og det finnes dokumentasjon på at regelmessig fysisk aktivitet i henhold til anbefalingene har en rekke helsegevinster (Helsedirektoratet, 2016). For barn og unge er det anbefalt å være fysisk aktiv i minimum 60 minutter hver dag, der variert aktivitet og moderat til hard intensitet er å foretrekke (Helsedirektoratet, 2016). Helsedirektoratet (2016) skriver videre at all fysisk aktivitet utover dette gir ytterligere helsegevinster. Intensiteten bør være høy minst tre ganger i uken og inneholde aktiviteter som øker muskelstyrke og styrker skjelettet (Helsedirektoratet, 2016).

For å kunne innhente data og informasjon om hvor aktiv befolkningen er, må det gjennomføres ulike målinger. Aktivitetsnivå blir ofte målt gjennom energiforbruk, og det finnes hovedsakelig tre ulike måter å måle nivået på (Torstveit & Olsen, 2011). Direkte måling av energiforbruk, objektive målinger der fysisk anstrengelse måles ved hjelp av for eksempel

akselerometer, og til slutt, subjektive metoder der for eksempel spørreskjema eller aktivitetsdagbok kan benyttes (Torstveit & Olsen, 2011). Når aktivitetsnivået blir målt i undersøkelser blir det i hovedsak målt på fritiden og ikke i skoletiden (Martinsen, 2011). Når det gjelder aktivitetsnivået blant barn, ble det i 2008 gjort en landsdekkende studie av norske 9- og 15- åringer. Der kom det fram tall som viser at 91% av norske 9-årige gutter og 75% av norske 9-årige jenter tilfredsstilte anbefalingene om 60 minutters daglig fysisk aktivitet (Torstveit & Olsen, 2011).

I dette kapittelet knyttes fysisk aktivitet til sosioøkonomisk status, kapital og habitus. Det er av stor interesse å se hvordan ulike deler av befolkningen, i hovedsak barn, påvirkes av sosial ulikhet og hvilke muligheter de har for å utøve fysisk aktivitet.

4. Metode

4.1 Hva er en litteraturstudie?

En litteraturstudie er en sammenfatning og redegjørelse av allerede publisert og fagfellevurdert litteratur. Litteraturen skal velges ut systematisk, og denne kunnskapen skal kunne sammenfattes og diskuteres for å prøve å gi svar på en problemstilling (Taylor, s.a.). En litteraturstudie skal inneholde flere ulike punkter. Det lønner seg å finne et tema forfatteren selv er interessert i, da dette gjør det enklere holde motivasjonen oppe underveis i skrivingen (Machi & McEvoy, 2009). Forfatteren må også formulere en problemstilling. Problemstillingen skal være presis og omfatte et begrenset tema, men den må være mulig å svare på (Machi & McEvoy, 2009). Oppgaven skal inneholde en teoridel, der grunnleggende faglig kunnskap belyser temaet. Her er det viktig å kun nevne teori som er relevant for problemstillingen og oppgaven (Machi & McEvoy, 2009). Teorien skal også anvendes senere i diskusjonsdelen av oppgaven. Det skal oppgis hvordan innhenting av faglitteratur har blitt gjennomført. Inklusjons- og eksklusjonskriterier skal oppgis, for eksempel hvilke databaser som er brukt, om det er fagfellevurderte artikler og eventuelle avgrensninger når det gjelder publiseringsår (Machi & McEvoy, 2009). Grundige beskrivelser er viktig, da leseren skal kunne finne de samme resultatene ved hjelp av samme søk. Artikkene skal presenteres under resultatdelen i oppgaven. Her skal det inkluderes data som kan svare på problemstillingen. I denne delen skal også grunnlaget for diskusjonen legges. I diskusjonsdelen skal resultatene diskuteres og drøftes opp mot teorien, og prøve å gi svar på problemstillingen (Machi & McEvoy, 2009).

Ved bruk av litteraturstudie, vil det naturligvis brukes forskningsartikler. Det vil i denne oppgaven brukes artikler fra både kvalitativ og kvantitativ metode, og det vil derfor være hensiktsmessig å skissere en forståelse av begge. Det vil også redegjøres for etiske retningslinjer med tanke på at forskningene er gjort på barn og unge.

4.2 Kvalitativ og kvantitativ forskning

Forskningsmetodisk skiller vi mellom to hovedtilnærminger. Her skilles det mellom kvalitative og kvantitative data. Dersom dataene er målbare og kan kategoriseres, kalles de gjerne for harde data og klassifiseres som kvantitativ forskning (Larsen, 2007). Kvalitative data derimot, sier noe om egenskapene til individene som blir testet, og kalles ofte myke data (Larsen, 2007). Johannessen, Tuftes & Christoffersen (2016) skriver at en kvantitativ studie vil prøve å finne årsaksforklaringer på fenomener. Fordelen ved kvantitative forskningsmetoder er at informasjonen kan reduseres til et minimum (Larsen, 2007). En ofte benyttet metode er spørreundersøkelser. I tillegg til spørreundersøkelser blir også objektive målinger ved hjelp av akselerometer brukt. Ved bruk av disse får forskeren en stor bredde i undersøkelsen, noe som gir et godt utgangspunkt for generalisering (Larsen, 2007). Kvantitativ forskning foregår anonymt, og det er tids- og kostnadsbesparende (Larsen, 2007). Ulemper med denne forskningsmetoden er at det oppgis få opplysninger om hver respondent, noe som kan gjøre at forskeren ikke får like stor forståelse for fenomenet (Larsen, 2007). Larsen (2007) skriver at det også kan være vanskelig å sikre god validitet gjennom bruk av for eksempel spørreundersøkelser.

I oppgavens utvalgte artikler er det stort sett brukt spørreundersøkelser om aktivitetsvaner og nivå, der utfyllingen skjer av foreldrene. Her blir barna objektivt målt ved hjelp av akselerometer for å finne aktivitetsnivå, da denne målingsmetoden gir troverdige og valide data. Dersom kun akselerometer brukes finner de derimot ikke svar på aktivitetsvaner. Ved bruk av både akselerometer og spørreskjema vil både aktivitetsnivå og aktivitetsvaner kunne beskrives.

Dersom en studie bygger på kvalitativ forskning, er den mer opptatt av å forstå ulike måter mennesker opplever verden på, samt hvilke relasjoner som har betydning for oss (Johannessen et al, 2016). Kvalitative metoder brukes ofte for å finne sosiale mønstre innen et avgrenset

område (Johannessen et al, 2016). Ved bruk av kvalitativ tilnærming vil man kunne få nærmere og mer fyldig kunnskap om de kjennetegn og egenskaper man studerer (Johannessen et al, 2016).

4.3 Etikk i forskning – særdeles viktig

Ett av de grunnleggende etiske prinsippene når det gjelder forskning er at det aldri skal samles inn data uten at det blir tatt hensyn til alle involverte kostnader (Befring, 2004). Forskingen bør være åpen for innsyn, med tanke på behovet for kontroll og risiko for misbruk (Befring, 2004). Befring (2004) skriver at forskningen bør være troverdig, sannferdig og pålitelig i sine metoder dersom den skal framstå med høy faglig standard. Hummelvoll (2010) mener det er viktig å tenke gjennom om studien er verdt å gjennomføre, og om forskerne innehar tilstrekkelig metodisk kompetanse. Forskning stiller også etiske krav til forskningsobjektene (Hummelvoll, 2010). Det stilles spørsmål til individenes autonomi, samtykke og eventuelle konsekvenser av forskningen. Personlige og relasjonelle holdninger må tas høyde for, deriblant åpenhet, gjensidighet, fortrolighet og respekt for privatliv og omsorg (Hummelvoll, 2010). Behandling og publisering av data og resultater må også dette avklares (Hummelvoll, 2010).

Denne oppgaven omhandler forskning gjort på barn. Dette er en sårbar gruppe (Denscombe, 2009), og særlig når det gjelder kvalitativ forskning som tar i bruk intervju som metode, er det viktig å tenke på møtet mellom forsker og forskningsobjekt (Andersson & Swärd, 2010). Barn kan ha vanskeligheter for å forstå hva forskningsprosjektet handler om, og det er heller ikke sikkert de helt forstår hvorfor de deltar selv om foreldrene har gitt samtykke (Andersson & Swärd, 2010). Det kan fort oppstå misforståelser mellom barn og forsker dersom spørsmålene ikke er konkrete nok (Andersson & Swärd, 2010). En av oppgavens artikler bruker nettopp intervju og fokusgrupper, og forskerne gjør en god jobb for å tilrettelegge slik at barna kan

forstå hva de deltar på. De ber for eksempel barna om å tegne eller skrive ned hva de gjorde i løpet av en uke for å kunne kartlegge aktivitetsvanene.

4.4 Søkeprosess

Søkeprosessen startet allerede i desember 2016, men begynte ordentlig i begynnelsen av januar 2017. Tema og problemområde for oppgaven var klart, noe som gjorde det enklere å søke etter relevant faglitteratur.

Etter mye søking fram og tilbake viste noen av artiklene seg å være relevante. Dette på grunn av veldig interessante og relevante abstrakt. De oppfylte kravene som er satt for å oppnå et systematisk litteratursøk. Det er tidkrevende, men viktig å få en god oversikt over hvilket fagstoff som er relevant for oppgaven. Lesing og notering fra de ulike artiklene ga en fin oversikt over hvilke artikler som kvalifiserte for videre behandling i oppgaven. Noen av artiklene kvalifiserte seg ikke til videre bruk på grunn av faglig irrelevans. For eksempel handlet den ene artikkelen om at barn av foreldre med lav utdanning har større sannsynlighet for overvekt, noe som ikke er direkte vesentlig å ta med i denne oppgaven.

4.5 Inkluderings- og ekskluderingskriterier

Søkeord ble i hovedsak skrevet på engelsk, da dette ga mer treff og mer relevant fagstoff. De samme søkeordene ble stort sett brukt, og gjengangerne var «social inequality», «physical activity» og «children». Dette er nøkkelordene i oppgaven, og var derfor naturlige å bruke. Ved å kombinere disse ordene med ulike emneknagger i søkefeltet, kom det opp flere relevante artikler som kunne brukes.

Noen av artiklene ble funnet via andre relevante fagartikler. Etter gjennomlesing av de første artiklene, ble også referanselistene lest. Her var det referert til flere nye og spennende artikler. For å finne disse i databasene ble litt av artikkelens tittel eller forfattere og årstall skrevet inn

i søkefeltet. Dette gjorde at riktig artikkel ble funnet og kunne leses. Grunnen til at artiklene ble hentet fra referanselistene til andre artikler, er at hovedartikkelen var veldig relevant. Titlene i referanselisten var også interessante, og da abstraktet ble lest, viste det seg at de absolutt var relevante og kunne brukes i oppgaven.

Avgrensinger ble satt og oppgaven skal omhandle barn under 13 år. Det ble i hovedsak søkt etter fagfelleverderte artikler i Høgskolen i Innlandet sin database Oria, men Google Scholar ble også benyttet. Disse databasene ble i hovedsak brukt på grunn av at de er enkle å jobbe med, samt at de av erfaringsmessige grunner finner bra litteratur. Idunn ble også prøvd ut, men denne databasen falt ikke i smak og ga heller ikke relevante treff for denne oppgaven.

Artikler skrevet tidligere enn 2007 ble ikke inkludert. Det stilles ikke krav til geografisk avgrensing, og det er derfor hentet artikler som omhandler barn fra flere land i Europa. Det ble brukt avgrensninger i form av bruk av emneknagger. Emner som «physical activity», «economics», «sociology», «inequality» og «children» ble blant annet brukt, da dette er emner med stor relevans for oppgaven. Dette gjorde at ekskluderingen av irrelevant fagstoff gikk enklere.

Antall treff og relevant fagstoff varierte veldig, noe som resulterte i at det ikke ble lest så mange abstrakt på hvert søk. Flere av artiklene som dukket opp hadde ikke relevante overskrifter for oppgavens problemstilling, og noen hadde allerede blitt lest. Det var også vanskelig å begrense søkene mer, noe som resulterte i en del treff. Det ble gjennomgått en god del sider i databasene, men treffene ble mer og mer irrelevante jo flere sider det ble bladd gjennom. De mest relevante artiklene dukket opp på de første sidene. Leste abstrakter kom fra artikler med titler som virket interessante, men innholdsmessig viste de seg å ikke være så relevante som først tenkt.

4.6 Søkeregister

I søkeregisteret er det avklart hvilke inkluderings- og ekskluderingskriterier som er brukt for å finne de ulike artiklene. Tabellen viser hvordan alle de åtte forskningsartiklene er funnet. I tillegg viser den hvordan artikkelen innledningsvis er funnet.

Søkeord	Søkedato	Database	Avgrensing	Antall treff	Lest abstrakt	Lest artikkel	Brukt
<i>Fysisk aktivitet</i>	15.12.16	Oria	«Artikler» 2007 - 2016	861	4	3	1
Physical activity, children, social inequality	09.01.17	Oria	«Artikler» 2007 – 2017 Engelsk Emne: Income inequality, social class, inequality, socioeconomic factors, children Fra fagfelleverderte tidsskrift	2929	10	4	2
Social inequality, children, physical activity	11.01.17	Google Scholar	Etter 2013 Ikke huket av «ta med patenter» og «inkluderer sitater»	16 900	6	1	1
Johnston, Delva, O'Malley 2007	12.01.17	Oria	Via en annen artikkel (Social inequalities in young children's sports participation and outdoor play)	248	1	1	1
Seabra, Mendonca, Thomis, Peters, Maia 2008	12.01.17	Oria	Via en annen artikkel (Social inequalities in young children's sports participation and outdoor play)	11	1	1	1
Social inequality, children 5 – 10, physical activity	19.01.17	Google Scholar	«etter 2013» Ikke huket av «ta med patenter» og «inkluder sitater»	15 700	4	2	1
Economic capital, children, physical activity	19.01.17	Oria	«Artikler» 2010 - 2017	21 009	7	2	1

Social capital, children, physical activity	19.01.17	Oria	«Artikler» 2010 – 2017 Emne: physical activity, social capital, children, economics, sociology	6415	8	1	1
---	----------	------	---	------	---	---	---

5. Resultater

5.1 Utvalgte artikler

Til denne bacheloroppgaven er det valgt ut åtte ulike artikler som skal redegjøres for og diskuteres. Alle har fokus på barn, sosial ulikhet og fysisk aktivitet, der både like og ulike resultater har kommet frem. Artikkelen omhandler barn under 13 år, der geografisk tilhørighet varierer. Studiene er gjennomført i ulike land i Europa, men ikke i Norge. Sju av artiklene har benyttet seg av kvantitative forskningsmetoder for å innhente data, mens en artikkel er kvalitativ og har benyttet seg av fokusgruppe og intervju som metode.

I dette kapitlet skal det kort gjøres rede for bakgrunnen for artikkelen, utvalg, forskningsmetode og sentrale resultater. De kvantitative artiklene vil først bli presentert, deretter den kvalitative artikkelen.

5.1.1 Artikkel 1

Voss et al. (2008). Children from low-income families have less access to sports facilities, but are no less physically active: cross-sectional study (EarlyBird 35). *Child: care, health and development*, 34(4), 470-474.

Artikkelen har tatt for seg 121 gutter og 93 jenter i alderen 7-8 år, bosatt i sørvest England. Bakgrunnen for studien var at det finnes antagelser om at barn fra familier med lav sosioøkonomisk status rammes mest der det er mangel på strukturert fysisk aktivitet i skolen. Disse barna har også begrenset tilgang på aktivitetsfasiliteter i fritiden. Studien er en kohortstudie, med variasjon i barnas sosioøkonomiske status. Objektive målinger av fysisk aktivitet ble gjennomført i løpet av én uke ved hjelp av akselerometer. For å avdekke foreldrenes inntekt og hushold, ble det gjennomført spørreundersøkelser. Foreldrene rapporterte også barnas ukentlige bruk av fasiliteter til strukturert fysisk aktivitet på fritiden. Aktiviteter som ble inkludert var gymnastikk, dans, svømming, kampsport, fotball og annet

lagspill. Resultatene viste at både gutter og jenter fra familier med lav SØS deltok på strukturert fritidsaktivitet i mindre grad enn barn fra familier med høy SØS. Likevel viste det seg at barna fra familier med lav SØS var like aktive som de andre barna, mye på grunn av ustrukturert aktivitet som ikke stiller krav til tilgang på fasiliteter.

5.1.2 Artikkel 2

Wijtzes et al. (2014). Social inequalities in young children's sports participation and outdoor play. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 11(155), 1-10.

Artikkelen tar for seg 4726 barn av ulik etnisk bakgrunn i alderen 6 år, bosatt i Nederland. Bakgrunnen for studien var å finne ut om familiens SØS og etniske bakgrunn hadde betydning for barnas fysiske aktivitetsnivå. I og med at denne bacheloroppgaven ikke tar hensyn til etnisk bakgrunn, vil kun resultatene fra familiens SØS være aktuelle å se på. Metoden i studien er en fødselskohort, og invitasjon om deltakelse ble sendt ut til gravide kvinner i Rotterdam, Nederland, med termin mellom april 2002 og januar 2006. Familiens SØS ble rapportert ved bruk av spørreskjema på det tidspunktet barnet var 6 år. Indikatorer på SØS var utdanningsnivå, jobbstatus og inntekt. Barnas fysiske aktivitetsnivå ble også målt gjennom spørreskjema som ble gitt til foreldre. Resultatene viste at barn av mødre med medium-høy, medium-lav og lav utdanning hadde større sannsynlighet for å ikke delta i fysisk aktivitet, sammenlignet med barn av mødre med høy utdanning. De samme resultatene gjelder også for indikatorene jobbstatus og inntekt, der barn av foreldre med lavt lønnet jobb var mest sannsynlig mindre aktive enn barn av foreldre med en godt lønnet jobb.

5.1.3 Artikkel 3

Federico, B., Falese, L & Capelli, G. (2009). Socio-economic inequalities in physical activity practice among Italian children and adolescents: a cross-sectional study. *Journal of Public Health*, 17, 377-384.

Studien tar for seg 15 216 barn og ungdom i alderen 6-17 år, bosatt i Italia. Denne artikkelen har en aldersinndeling som muliggjør å kun fokusere på barn under 13 år, og vil derfor kunne brukes. Bakgrunnen for studien var å se på om ulike indikatorer for SØS påvirker barn- og ungdoms aktivitetsnivå, der indikatorene var foreldres utdanning, yrke og materielle ressurser. Utvalget av deltakere i studien er randomisert og representativt for den italienske populasjonen. Artikkelen hentet allerede eksisterende data fra Italian National Statistical Institute. Informasjon som alder, kjønn, fysisk aktivitetspraksis, foreldres utdanning- og yrkesstatus, tilgjengelige materielle ressurser, helsestatus og foreldres fysiske aktivitetspraksis ble innhentet. Indikatorene på SØS var foreldres utdanningsnivå, yrkesstatus og tilgjengelige materielle ressurser som for eksempel hustype. Nivået av fysisk aktivitet ble målt gjennom spørsmål om aktivitetens frekvens og intensitet på fritiden i løpet av de siste 12 månedene. Studiens resultater viser at 64% av deltakerne deltok på moderat til høy aktivitet minst en gang i uken. Etter inndeling av alder, kjønn, foreldres mening om fysisk aktivitet og geografisk tilhørighet, fant de ut at deltakerne av foreldre med høy utdanning, yrkesstatus og større tilgang på materielle ressurser gjorde at sjansen for fysisk aktivitet økte.

5.1.4 Artikkel 4

D'Haese et al. (2014). The association between objective walkability, neighborhood socio-economic status, and physical activity in Belgian children. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 11(104), 1-8.

Denne artikkelen omhandler 606 barn i alderen 9 – 12 år, bosatt i Ghent, Belgia. Bakgrunnen for studien var å undersøke om tilgang på fortau, kjøretøy og sosioøkonomisk status i nabolaget hadde betydning for fysisk aktivitetsnivå. Studien lot barna bruke akselerometer i syv dager for å få en objektiv måling på aktivitetsnivået. Barna skulle også fylle ut et spørreskjema sammen med foreldre. Foreldrene ble spurt om å oppgi både egen og eventuell partners utdanning, da dette gir en fin indikator på sosioøkonomisk status. Lønn og inntekt ble

brukt som indikator for å finne nabolagets SØS. Resultatene viste blant annet at i nabolagene med lav SØS, var det positivt relatert å gå fremfor å bruke motoriserte kjøretøy. I nabolagene med høy SØS derimot, var det mer positivt relatert å bruke motoriserte kjøretøy for å komme seg fra A til B på fritiden.

5.1.5 Artikkel 5

Baquet et al. (2014). Objectively assessed recess physical activity in girls and boys from high and low socioeconomic backgrounds. *BioMed Central Public Health*, 14(192), 1-6.

I denne studien er det gjort målinger på 407 barn i alderen 6-11 år, bosatt i Frankrike. Barna går på fire ulike grunnskoler, der to skoler har høy sosioøkonomisk status og to har lav sosioøkonomisk status. Bakgrunnen for studien var å se om det finnes ulikheter når det gjelder aktivitetsnivå mellom barn fra skoler med høy SØS og lav SØS. I denne studien er det også tydeliggjort at de har forsket på kjønnsbaserte forskjeller, i tillegg til sosiale forskjeller. Det kommer fram at skolene har omtrent like store lekeplasser, noe som i resultatene viser seg å ha betydning. Forskerne brukte akselerometer for å måle barnas aktivitetsnivå i friminuttene på skolen, fire dager i uken. Resultatene viste at barn med lav SØS i større grad deltok i aktivitet med intensitetsnivåene LPA (light physical activity) og VHPA (very high physical activity), mens barn med høy SØS i større grad deltok i aktivitet med intensitetsnivåene VPA (vigorous physical activity), MPA (moderate physical activity) og MVPA (moderate vigorous physical activity). Det ble ikke funnet noen forskjeller for stillesittende tid.

5.1.6 Artikkel 6

Ortlieb et al. (2013). Physical activity and its correlates in children: a cross-sectional study (the GINIplus & LISApplus studies). *BioMed Central Public Health*, 13(349), 1-14.

Dette er en 10 års oppfølgingsstudie av to tidligere fødselskohorter, GINIplus og LISApplus. Studien omhandlet 2809 barn i alderen 10 år, bosatt på fire ulike steder i Tyskland.

Bakgrunnen for studien var å kunne oppnå mer kunnskap om hvordan ulike faktorer påvirker barns aktivitetsnivå. Resultatene av dette vil også kunne være hjelpelige for videre intervensjoner for å øke det generelle aktivitetsnivået blant barn. Alle mødrene i denne studien ble kontaktet rett før eller etter fødsel, der de ble spurt om å svare på et spørreskjema. Alle barna ble fulgt opp rett etter fødsel, i seksårsalderen og fram til de ble 10 år. Spørreskjemaene ble sendt ut fire uker før 10årsdagen for hvert barn. Fysisk aktivitet ble også målt gjennom spørreskjema som foreldrene skulle svare på. Aktivitetsnivået for vinter og sommer ble målt separat. De sosiale faktorene som ble tatt med i undersøkelsen var foreldrenes utdanning og inntekt, atferdsmessige faktorer (TV og data vaner, transport til og fra skole, tid brukt utendørs og idrettslag/klubb-medlemsskaper) og fysiske miljøfaktorer som nabolag. Studien tok også hensyn til psykologiske faktorer, men det er ikke relevant for denne oppgaven. Resultatene viste at jentene var mindre aktive enn gutter, både sommer og vinter. De fant også ut at barn fra distriktene brukte mer tid utendørs. Nabolagenes miljø med tanke på muligheter for å utøve fysisk aktivitet viste seg å være svært viktig for å fremme fysisk aktivitet. Studien viste også at sosioøkonomiske variabler hadde lav innflytelse på aktivitetsnivået.

5.1.7 Artikkel 7

Vale et al. (2013). Parental education and physical activity in pre-school children. *Child: care, health and development*, 40(3), 446-452.

Denne artikkelen tar for seg 509 friske barn i alderen 3-6 år, bosatt i Porto, Portugal. Bakgrunnen for studien var at de ved objektive målemetoder ville finne ut om barnehagebarns aktivitetsnivå samsvarte med gitte retningslinjer, samt om forskjeller i foreldres utdanning hadde noe betydning. Utvalget i studien er randomisert og alle skolene som ble valgt ut hadde beliggenhet i Porto District. Barna brukte akselerometer i syv dager, mandag til søndag. For å kunne måle den totale fysiske aktivitetsmengden, brukte de retningslinjer for fysisk aktivitet fra The National Association for Sport and Physical Education (NASPE). Foreldres utdanning

ble brukt som indikator på sosioøkonomisk status og utdanningsnivået ble rangert som lav, middels eller høy utdanning. Resultatene viste at guttene hadde et høyere aktivitetsnivå enn jentene, både i ukedagene og i helgene. Barn av foreldre med høy utdanning var mindre aktive enn barn av foreldre med lav eller middels utdanning. Majoriteten av barna med foreldre med lav eller middels utdanning nådde aktivitetsanbefalingene med henholdsvis 58% og 59%. Når det derimot gjelder barna med foreldre med høy utdanning, nådde kun 38% av disse anbefalingene. Med andre ord hadde barna med foreldre med lav og middels utdanning større sannsynlighet for å nå aktivitetsanbefalingene, sammenlignet med barn med foreldre med høy utdanning.

Denne artikkelen står i strid med de fleste andre når den sier at utdanning har en negativ betydning for aktivitetsnivået. Tidligere artikler har nevnt noe om sosiale forskjeller når det gjelder organisert og ustrukturert aktivitet. Kan det tenkes at aktivitetsvaner har betydning for hvor høyt aktivitetsnivå er?

5.1.8 Artikkel 8

Stuij, M. (2013). Habitus and social class: a case study on socialisation into sports and exercise. *Sport, Education and Society* 20(6), 780-798.

Denne artikkelen er gjennomført med kvalitativ forskningsmetode, og er opptatt av de subjektive sidene ved fysisk aktivitet og helse. Det står ikke en spesifikk alder på barna i denne studien, men det opplyses at det er barn fra fire ulike klasser fra to ulike grunnskoler med ulik SØS i Amsterdam, Nederland. Totalt var det 93 barn som deltok, der 42 kom fra skoler som forskeren klassifiserte med lav SØS. Bakgrunnen for studien var å få en innsikt i hvordan barn fra ulike sosiale klasser oppfatter fysisk aktivitet. Studien benyttet seg av tre ulike metoder for innhenting av data. Det første barna skulle gjøre var å tegne eller skrive ned hva de brukte å gjøre i løpet av en vanlig uke og hvilke idretts- og fritidsaktiviteter de deltok på, samt beskrive

hvorfor de deltok. Den andre metoden som ble brukt var fokusgrupper. Der definerte de hvilke aktiviteter de mente var idrett og trening. Spørsmål som «Which sport do you (dis)like the most?» og «Which sport do you consider as most healthy and best for your body?», ble også stilt. Semi-strukturerte intervju var den siste metoden de brukte. Spørsmål om barnas og familiens fysiske aktivitetsdeltakelse ble stilt. Resultatene viste at barna fra familier og skoler med lav SØS mente at man kunne være fysisk aktiv uten å delta i idrett. De mente også at en kan være fysisk aktiv bare ved å leke utendørs. Barn fra familier og skoler med høy SØS derimot, fokuserte heller på ulike typer idrett som fysisk aktivitet.

6. Diskusjon

6.1 Hvilken innvirkning har foreldres sosioøkonomiske status på barns aktivitetsvaner og nivå?

Som nevnt i teorikapittelet er familien en av de viktigste sosiale gruppene mennesker tilhører. Det er denne gruppen som bidrar mest i faktorer som oppvekst, utvikling, identitet og tilhørighet (Mæland, 2010). Stabile og gode familieforhold har stor betydning for barnas utvikling og modning. Mæland (2010) skriver at miljøet i hjemmet og foreldrenes levesett videreføres til barna. Han skriver om sosial arv og at foreldres posisjon i samfunnet vil være med på å påvirke barnets oppvekstvilkår og muligheter for utdanning.

Både Wold & Samdal (2009) og Wijtzes et al. (2014) skriver at barn av foreldre med lav SØS er mindre aktive enn barn av foreldre med høy SØS. Barna av foreldre med lav SØS var mer preget av utendørslek. Wijtzes et al. (2014) skriver videre at noen av indikatorene på SØS avvek, og at det bare var indikatoren med lav inntekt som forutsa lave nivåer av utendørslek. På bakgrunn av dette fant de ut at flere indikatorer på SØS må tas i betraktning om man skal undersøke barns aktivitetsvaner og utendørslek. Federico, Falese & Capelli (2009) skriver at flere indikatorer på sosioøkonomisk status er sterkt assosiert med barns fysiske aktivitetsnivå. De trekker fram både foreldres utdanning, inntekt og jobbstatus. Også her viste resultatene at familiene med høy SØS ofte var mer aktive og hadde mer tilgang til materielle ressurser enn familier med lav SØS (Federico et al., 2009). Federico et al. (2009) har sammenlignet eksempler fra flere studier. En av studiene brukte fokusgrupper som metode og kom fram til at sikkerhetsmessig trygge og billige fasiliteter var essensielle for å være fysisk aktiv blant familier med lav SØS. Det trekkes også frem at familier med høy SØS mente faktorer som venners støtte og det å ha det gøy var viktigere. Ut ifra dette er det grunn til å tro at barn av foreldre med lav SØS faktisk er mindre aktive enn barn av foreldre med høy SØS. Med andre ord kan det hittil se ut til at sosioøkonomisk status har stor innvirkning på barnas aktivitetsnivå.

Baquet et al. (2014) underbygger dette. De skriver at særlig jenter og barn av foreldre med lav SØS var mindre aktive enn gutter og barn av foreldre med høy SØS. De skriver videre at de ikke fant signifikante forskjeller mellom de to gruppene når det gjaldt stillesittende tid, men at barn av foreldre med lav SØS brukte mer tid i fysisk aktivitet med lett og veldig høy intensitet. Barn av foreldre med høy SØS brukte derimot mer tid i moderat til høy intensitet over en lengre tidsperiode. Fysisk aktivitet på fritiden varierte også mellom de ulike sosiale gruppene. Dette kan forstås i den sammenheng at barn med lav SØS oftere antas å bedrive uorganisert aktivitet, og dermed vil intensitetsnivået reguleres i samsvar med aktiviteten som utøves. Barn med høy SØS antas å oftere være medlemmer i organisert aktivitet, og vil derfor ha høyere intensitet over en lengre tidsperiode på treninger. I følge Helsedirektoratets aktivitetsanbefalinger fra teorikapittelet, er 60 minutter fysisk aktivitet hver dag i moderat til hard intensitet å foretrekke, men all aktivitet utover dette er helsefremmende. Barn i organisert idrett oppnår ofte disse anbefalingene via treninger og kamper. Barn som driver med ustrukturert aktivitet vil også kunne oppå disse anbefalingene, da de oftere driver egenaktivitet.

Selv om alle de overnevnte artiklene har kommet fram til det samme resultatet, er det likevel noen som sier seg uenige. Vale et al. (2013) skriver at barn av foreldre med høy utdanning var *mindre* aktive enn barn av foreldre med lav og middels utdanning. De skriver videre at hele 58% og 59% av barna av foreldre med lav og middels utdanning nådde de respektive aktivitetsanbefalingene fra NASPE om 120 minutters aktivitet hver dag, der 60 minutter skal være strukturert aktivitet og 60 minutter skal være ustrukturert aktivitet (Vale et al., 2013). Her ser vi at aktivitetsanbefalingene kan variere noe fra land til land. I Norge brukes anbefalinger fra Helsedirektoratet, mens Portugal i dette tilfellet går ut ifra anbefalinger gitt av National Association for Sport and Physical Education, NASPE. Samtidig er det mindre enn halvparten, nærmere bestemt 38% av barna av foreldre med høy utdanning som oppnår

anbefalingene. Gjennom dette fant de med andre ord ut at foreldres utdanning hadde en negativ innvirkning på barns aktivitetsnivå. Her har de kun tatt utgangspunkt i foreldres utdanning, og ikke aktivitetens intensitet. Voss et al. (2008) er også uenig i resultatene til artiklene i avsnittet over. I denne studien presenteres det at barn av foreldre med lav SØS absolutt er like aktive som barn av foreldre med høy SØS. De fant ingen sammenhenger mellom foreldres utdanning og inntekt når det gjaldt barnas aktivitetsnivå (Voss et al., 2008). De skriver videre at barn av foreldre med lav SØS oftere tyr til ustrukturerte former for fysisk aktivitet og er derfor ikke mindre aktive (Voss et al., 2008).

Ut ifra dette er det grunn til å tro at det er flere aspekter som spiller inn om barn er fysisk aktive eller ikke. Sosioøkonomisk status trenger ikke nødvendigvis å ha så stor innvirkning på aktivitetsnivået som først tenkt. Selv om de første artiklene var tydelige og understreket at SØS hadde stor betydning, kom det fram at barn kanskje ikke har så ulikt aktivitetsnivå likevel. Når det gjelder aktivitetsvaner, er disse noe ulike. Enten var det organisert aktivitet eller ustrukturert aktivitet som var hverdagen for mange. Barn med høy SØS har bedre tilgang til organiserte aktiviteter og fasiliteter på fritiden, noe som igjen vil kunne gjøre det mulig å delta på ustrukturert aktivitet. Barn med lav SØS kan derimot ikke like ofte delta i organisert idrett, og må derfor oftere benytte seg av ustrukturerte aktivitetsformer. Med bakgrunn i dette kan det tenkes at sosioøkonomisk status i stor grad er med på å påvirke aktivitetsvaner og valg av aktivitetsform, heller enn aktivitetsnivå.

Hvilke andre faktorer innen sosial ulikhet kan være med å påvirke barns aktivitetsnivå, da aller helst aktivitetsvaner? Med dette som utgangspunkt ledes vi over til Pierre Bourdieu sine begreper om sosial-, økonomisk-, og kulturell kapital.

6.2 Sosial-, økonomisk-, og kulturell kapital og fysisk aktivitet

Pierre Bourdieu mener at kapitalen er ujevnt fordelt i befolkningen, og at dette fører til et sosialt hierarkisystem (Aakvaag, 2008). Det skrives videre at de individene og gruppene i samfunnet som har mye kapital, kan dominere de individene og gruppene som har mindre (Aakvaag, 2008). Gjennom bruk av artiklene som er presentert i resultatkapittelet, vil det belyses om de ulike kapitalbegrepene har betydning for fysisk aktivitet eller ikke.

Wijtzes et al. (2014) skriver i sin studie at tidligere forskning har vist at familier med lav SØS virker å ha flere barrierer når det gjelder fysisk aktivitet. Det kan være tids- og planleggingskrevende, økonomiske barrierer, familieforpliktelser, mangel på involvering fra voksne, mangel på kontroll og miljømessige faktorer som for eksempel trygge lekeplasser og andre aktivitetsfasiliteter (Wijtzes et al., 2014). De skriver videre at familier med høy inntekt oftere har nødvendige ressurser for at barna kan delta organisert idrett (Wijtzes et al., 2014). Særlig når det gjelder organiserte aktiviteter og idrettslag, er det til stor fordel at man har god økonomisk kapital. Medlemsavgifter, nødvendig utstyr for å kunne delta og kostnader i form av transport til og fra trening og kamper/turneringer kan for noen gjøre det umulig å delta (Wijtzes et al., 2014). Wijtzes et al. (2014) skriver at økonomi er den største faktoren til at barn fra familier med lav SØS ikke deltar i denne typen aktivitet. Samtidig kan en høy inntekt gjerne representere mer gunstige bomiljø som har flere kvalitetssikre aktivitetsfasiliteter i umiddelbar nærhet (Wijtzes et al., 2014). Dette kan være med å utgjøre ytterlige sosiale forskjeller mellom «fattig» og «rik» og opprettholder også det sosiale hierarkiet Bourdieu belyser.

Bare ut i fra denne artikkelen belyses det at økonomisk kapital har stor betydning for aktivitetsvaner. Noen familier har rett og slett ikke råd til å sende barna på organisert aktivitet. Disse punktene gjør det heller vanskelig å redusere sosiale ulikheter i samfunnet. I stedet blir

det relevant å spørre hvorvidt organisert idrett er for de rikeste, og slett ikke for alle. Her skal det samtidig tas høyde for at forskningen ikke er gjort i Norge, og at de sosiale ulikhetene antakeligvis er noe større i andre europeiske land. Ingebrigtsen & Aspvik (2010) skriver at organisert barneidrett i Norge har vokst de siste årene. I 2008 var det i aldersgruppen opp til 6 år rundt 55.000 barn som deltok i idrett, da gjerne gjennom idrettsskoler. Flest var det likevel i aldersgruppen 6-12 år der hele 431.000 barn var medlemmer (Ingebrigtsen & Aspvik, 2010). Det høye medlemstallet forklarer de blant annet med at barna var registrert i to eller flere idretter. Hovedutfordringen for Norsk idrettspolitik er likevel å ha «En åpen og inkluderende idrett (Ingebrigtsen & Aspvik, 2010, s. 10)». De skriver videre at det er stor sosial forskjell på frivillig idrettsdeltakelse fra de voksne. Gjennomgående er det mennesker med høy inntekt, utdanning, jobb og god helse som er aktive i idrettsorganisasjoner. For menneskene med lav inntekt og utdanning gjelder derimot det motsatte (Ingebrigtsen & Aspvik, 2010). Med bakgrunn i dette ser man at det finnes sosiale forskjeller også her i Norge, men at forskjellen ikke er så stor at barn og unge ikke kan bedrive organisert idrett av økonomiske grunner. Hva kan man så gjøre for å redusere sosial reproduksjon av ulikhet, og få flere barn i fysisk aktivitet?

D'Haese et al. (2014) har i sin studie sett på om tilgangen på fortau og rolige veier kan føre til mer fysisk aktivitet. De fant blant annet ut at hos familier med lav SØS, var tilgangen på fortau positivt assosiert da de oftere gikk til og fra aktiviteter på fritiden. Her kommer økonomisk, men også kulturell kapital inn. Barn og familier med høy SØS antas å ha større tilgang på motoriserte kjøretøy, og er derfor mindre avhengig av å gå for å komme seg fra A til B (D'Haese et al., 2014). Dette kan betegnes som økonomisk kapital grunnet at kjøretøy koster penger. For å kunne oppnå god økonomisk kapital er det en forutsetning at man har en god inntektskilde, og det er nettopp her den kulturelle kapitalen kan trekkes inn. For å få en god inntektskilde bør man ha en god jobb, og en god jobb kan oppnås ved å ha utdanning. Kulturell

kapital omhandler også en mer uformell side, herunder «dannelse» og «smak». Dette kan tolkes for å være menneskers levevaner, livsstil, normer og verdier i samfunnet. Dersom man lever i et nabolag der alle bruker motoriserte kjøretøy fremfor sykkel eller egen kropp, kan det tenkes at man blir påvirket av menneskene rundt. Samfunn og nabolag med ulike SØS har mest sannsynlig ulike normer og levesett, og dette kan være med å påvirke aktivitetsvanene. Dersom barn vokser opp med aktive foreldre og vaner for å være i fysisk aktivitet, er det større sannsynlighet for barna blir aktive i senere alder.

Federico et al. (2009) underbygger også viktigheten av økonomisk kapital når det gjelder fysisk aktivitet. De skriver at begrenset tilgang på materielle ressurser kan bidra til mindre fysisk aktivitet (Federico et al., 2009). I en studie de har sammenlignet med, står det at foreldrene ga betydelige økonomiske bidrag til barnas aktiviteter, både for den årlige syklusen med treninger og konkurranser, men også som tidligere nevnt utstyr, drakter og transport til og fra (Federico et al., 2009). Det kan tenkes at det dannes en form for utstyrshysteri, særlig i organisert idrett. For mange kan nytt treningstøy av merkevare, pulsklokker og dyre joggesko være et must for å bedrive fysisk aktivitet. Likeså den nye modellen av en terrengsykkel eller nye par langrennsski med fullt tilbehør. Ut ifra dette kommer det tydelig fram at det lønner seg å ha god økonomisk og kulturell kapital. Likevel kan dette føre til en negativ utvikling i form av større og mer synlig sosial ulikhet i samfunnet.

Det finnes også eksempler på hvordan sosial kapital kan være med å påvirke barns aktivitetsnivå. Baquet et al. (2014) skriver at å bo i nabolag med lav SØS virker negativt på aktivitetsnivået, da mulighetene for å være i fysisk aktivitet er mindre i disse områdene. De skriver videre at barn ofte bruker friminuttene på skolen til fysisk aktivitet, men at dette i størst grad forekommer hos gutter (Baquet et al., 2014). Jentene derimot, benytter heller friminuttene til å være sosiale med venner og bruker derfor mer tid på stillesitting (Baquet et al., 2014). Andre resultater viste at gutter av foreldre med høy SØS var mer aktive enn gutter av foreldre

med lav SØS. Hos jentene fant de derimot ingen forskjell (Baquet et al., 2014). Ut ifra dette er det grunn til å tro at ikke alle barn er like aktive på skolen, men at de heller benytter tiden til å være sosiale med venner og klassekamerater. På denne måten kan denne kapitalformen påvirke aktivitetsnivået negativt. Samtidig kan det påvirke positivt dersom vennegjengen bestemmer seg for å spille en runde med for eksempel fotball.

Voss et al. (2008) er også her uenige de andre artiklene. De sier seg enige i at barn fra familier med lav SØS bruker mindre tid på idrettsarenaer, men de er ikke mindre aktive av den grunn. Videre skriver de at barn oftere tyr til ustrukturert fysisk aktivitet, og at jo lavere SØS familien har, desto mer tid ble brukt på utendørsaktivitet og ustrukturert fysisk aktivitet. Kanskje er det ikke nødvendig at barn må delta på organisert aktivitet for å være aktive likevel? Ut ifra det Voss et al. (2008) skriver, er det fullt mulig å oppnå aktivitetsanbefalingene ved å benytte seg av grøntområder og andre fasiliteter, fremfor å betale for å være fysisk aktiv. Ved å bedrive ustrukturert lek og aktivitet er det også rimelig å anta at samspillet og samholdet mellom barn, andre barn og foreldre blir bedre. Det kan dermed tenkes at det er med på å øke sosial kapital og sosialt nettverk i form av familie, venner og bekjenskaper på nye, ulike arenaer.

Diskusjonen så langt viser at barn med lav SØS ikke nødvendigvis er mindre fysisk aktive enn barn med høy SØS. Problemet er at aktivitetsvalg og aktivitetsvaner kan være med å opprettholde forskjellene mellom «rik» og «fattig». Funnene relatert til foreldres utdanning og inntekt og barns idrettsaktivitet og utendørslek, indikerer at det finnes flere veier å gå for familier med ulik SØS (Wijtzes et al., 2014). Det er mulig å påstå at ulike kapitalformer har en viss betydning for hvordan fysisk aktivitet utøves. Særlig har det kommet fram at økonomisk kapital har stor betydning. Likevel er det også bevist at fysisk aktivitet ikke nødvendigvis trenger å koste noe. Når det gjelder kulturell kapital, er det fokusert på utdanning, noe som igjen kan knyttes opp mot økonomisk kapital. Kulturell kapital i form av levevaner, livsstil, normer og verdier har også innvirkning på aktivitetsvaner. Til og med sosial

kapital der sosialisering med venner, familie og bekjenskaper har stor betydning for hvilke aktiviteter en velger å utøve, samt hvilket aktivitetsnivå en innehar.

6.3 Organisert idrett eller ustrukturert aktivitet?

Mæland (2010) skriver at fysisk aktivitet kan stimuleres gjennom flere virkemidler. Han nevner viktigheten av å ikke legge alt fokus på organisert trening, men at alle typer fysisk aktivitet i hverdagen er viktig (Mæland, 2010). Det er svært viktig at oppvekstmiljøet legger til rette for fysisk utfoldelse, både for voksne og barn (Mæland, 2010). Som nevnt i teorikapittelet, er barnehager og skoler sentrale og viktige arenaer for forebygging av fysisk inaktivitet og sosial ulikhet (Mæland, 2010).

Federico et al. (2009) skriver at lett tilgjengelige lekeplasser og idrettsarenaer vil kunne øke deltakelsen i fysiske aktivitet, noe som igjen kan redusere sosiale forskjeller. Baquet et al. (2014) mener også det er viktig at barn med lav SØS har lett tilgang på lekeplasser og andre aktivitetsfasiliteter, særlig på skolen. Ut i fra dette kan Mæland (2010) sine påstander om at skoler og barnehager er forebyggende arenaer, understrekes. Flere studier mener at skoleplassen bør ha rom for aktivitetsutfoldelse ved hjelp av lekeplasser og aktivitetsfasiliteter. Det er også grunn til å tro at dette er med på å opprettholde barns aktivitetsnivå, ikke minst aktivitetsvanene. Som nevnt innledningsvis, vil det være svært hensiktsmessig at barn opparbeider seg gode vaner i tidlig alder. Når det gjelder fysisk aktivitet, har skoler og barnehager ypperlige muligheter for å kunne bidra med akkurat dette.

Wijtzes et al. (2014) har en hypotese om at mødre med lav utdanning oftere sender barna utendørs og oppfordrer til utendørslek. Ut i fra dette kan det tenkes at barn med lav SØS oftere har mulighet til å være ute, i og med at en av foreldrene har mulighet til å være med. Likevel skal en være litt kritisk til dette. Mødre med lav SØS og lav utdanning kan gjerne ha flere barn

og flere jobber med ukurante arbeidstider for å få endene til å møtes. Dette kan gjøre at mødre faktisk ikke har overskudd, hverken fysisk eller psykisk, til å være med barna utendørs. Familiene med høy SØS prioriterer kanskje oftere å sende barna på organisert idrett på grunn av at de heller ikke har tid til å være med utendørs. Ortlieb et al. (2013) skriver at det i organiserte idretter var lav registrering av jenter, og at engasjementet for å bedrive hard fysisk aktivitet var redusert blant barn som ikke var registrert som medlem. Dette er ikke tilfellet i Norge. Ingebrigtsen & Aspvik (2010) skriver i sin rapport at antall jenter som deltar i norsk organisert idrett har økt betraktelig. Det nevnes at de har begrensede data av barn som ikke deltar i idretten, men studier viser at idretten i stor grad oppleves som positiv av de som deltar (Ingebrigtsen & Aspvik, 2010). De skriver videre at mange deltar i idretten på grunn av det sosiale fellesskapet. Mange har flere venner i idretten, men det oppleves også påvirkning til å delta av nære sosiale relasjoner (Ingebrigtsen & Aspvik, 2010). Ut ifra dette kan det tenkes at sosial kapital er særdeles viktig. Holdningene de nære sosiale relasjonene har til fysisk aktivitet er med å påvirke, samt at idretten er med på å bekrefte, forsterke og etablere nye sosiale relasjoner.

Ortlieb et al. (2013) skriver at tiden brukt utendørs hadde positive virkninger på barns totale fysiske aktivitetsnivå. Nabolag med gode muligheter for fysisk aktivitet var positivt relatert til tid brukt til fysisk aktivitet (Ortlieb et al., 2013). Voss et al. (2008) er i denne sammenhengen enig med de andre artikkelforfatterne. De skriver at barn med lav SØS ofte bare har tilgang på egne materielle ressurser og utendørslek, men at de oppnår det samme aktivitetsnivået som barn i strukturert idrett og aktivitet.

6.4 Habitus og aktivitetsforståelse

Som tidligere nevnt i teorikapittelet, er gode og stabile familieforhold viktig for barns utvikling. Hjemmemiljøet er særlig et viktig fundament for utvikling av ferdigheter og

levevaner. I artikkelen om habitus og sosial klasse kommer det godt frem at foreldres holdninger og livssituasjon kan påvirke barnas holdninger og oppfatninger. I dette tilfellet handler det om hvordan barn i ulike sosiale klasser tolker og opplever fysisk aktivitet.

Barna i Stuij's (2013) studie ble delt inn etter sosial klasse og ble målt ut i fra sosioøkonomisk status. Stuij (2013) skriver at hovedforskjellen mellom klassene var at barna med lav SØS påstod at «du ikke trenger å drive med idrett for å være aktiv, du kan også leke utendørs», mens barn med høy SØS i hovedsak fokuserte på ulike typer idretter. Ut i fra dette kan det trekkes tydelige linjer opp mot avsnittet om habitus i teorikapittelet. Det at forventninger og holdninger påvirkes av det sosiale miljøet rundt oss, og at dette kan sees på som klassespesifikt er gjenkjennbart. Som tidligere nevnt i oppgaven, er det sannsynlig at barn påvirkes av foreldrenes sosiale livssituasjon og «rang», og plasseres dermed i ulike sosiale klasser. Videre skriver Stuij (2013) i likhet med de andre at barn med høy SØS oftere var medlemmer i idrettslag. Barna lærte hvilke idrettsaktiviteter som var egnet for dem gjennom treninger og fra familie og venners meninger. Likevel er det meningene fra familiemedlemmer som er avgjørende i denne alderen. Barn med høy SØS kan også ifølge Stuij (2013) forsiktig «overtales» til å bedrive en bestemt type idrett, gjerne en idrett foreldrene selv har erfaring og kjennskap med. Med tanke på videreføring av idrettslige holdninger og meninger, er det tydelig hvilken påvirkningskraft kjernefamilien kan ha. Er en slik påvirkningskraft nødvendigvis positiv?

Stuij (2013) nevner, i likhet med de andre artiklene, at en årsak til mindre deltakelse i organisert idrett kan være økonomi. Hun skriver videre at barn med lav SØS bruker kunnskapen de innhenter i kroppsøvingstimene på skolen til uorganisert aktivitet (Stuij, 2013). Ut i fra dette lærer barna å bruke evner utover sportslige ferdigheter. Kreativiteten utvikles, de lærer å tilpasse leken ut i fra antall barn som deltar og hvilke områder og ressurser som er tilgjengelige (Stuij, 2013). Det kommer også fram i artikkelen at barn med høy SØS oftere

lærer mer strukturert, gjerne gjennom kjernefamilien. Barn med lav SØS lærer av mindre strukturerte former, fra en mer variert gruppe bestående av foreldre, søsken, andre slektninger, venner og kroppsøvingslærere (Stuij, 2013). Stuij (2013) avslutter med at begge gruppene stort sett hadde de samme definisjonene på «sports and exercise», men at de gjennomgår sosialiseringer i familier med ulik SØS, noe som igjen kan lede til ulike holdninger og meninger.

Med bakgrunn i dette underkapittelet, kan det tenkes at både sosial klasse, sosioøkonomisk status og foreldres holdninger er med på å påvirke barnas holdninger og aktivitetsmønster. Uansett hvilken sosial rang foreldrene har, vil barna preges og dermed videreføre foreldrenes holdninger. Derfor er det viktig at foreldrene innehar gode holdninger. De bør også være villige til å la barna bestemme aktivitet på egenhånd, fremfor «tvang» av spesifikke aktiviteter på bakgrunn av foreldres interesser.

Det er viktig å tenke kritisk rundt de aktivitetene som tilbys barn. Hvilke aktiviteter bør tilbys gjennom skolen, og hvilke aktiviteter skal det legges til rette for på fritiden? Ingebrigtsen & Aspvik (2010) skriver at idrettsskoler har vært et satsningsområde i Norge, og at dette er ment å være et allsidig tilbud for alle barn. Dersom skolen har et allsidig aktivitetstilbud, vil det være enklere for alle parter å bedrive fysisk aktivitet, uavhengig av sosioøkonomisk status. Idrettslag og organisasjoner på fritidsbasis bør prøve å tilrettelegge på en måte som gjør at flere har mulighet til å delta. Dette er ikke et stort problem i Norge, men i andre europeiske land har økonomi stor betydning. Dersom de sosiale ulikhetene innen fysisk aktivitet skal kunne reduseres, bør idrettslag og organisasjoner rette en tanke mot det økonomiske. Likevel er det viktig at organisasjonene får den økonomiske støtten de trenger for å kunne opprettholdes. Skolene kunne organisert en ordning hovedsakelig for de som ikke er medlemmer i organisert idrett? Denne ordningen kunne bestått av organisert og strukturert idrett og aktivitet, uten økonomiske barrierer?

7. Konklusjon

Formålet med denne oppgaven er å kunne svare på problemstillingen «I hvilken grad har sosial ulikhet betydning for barns aktivitetsvaner?».

De fleste artiklene som er behandlet er enige om at sosioøkonomisk status har betydning for barns aktivitetsvaner og nivå. Det er også enighet om at flere indikatorer på sosioøkonomisk status bør tas høyde for. Artiklene som har tatt flere faktorer i betraktning, har kommet fram til at stort sett alle barn, uansett SØS-bakgrunn, er aktive. Barn med høy SØS har ofte større mulighet for innmelding i organisert aktivitet. Barn med lav SØS har ikke nødvendigvis denne muligheten, men de benytter seg da heller av ustrukturert aktivitet og utendørslek. Der de fleste artiklene sier seg enige i at sosioøkonomisk status har betydning, påpeker andre at særlig utdanning hadde liten betydning. Noen av artiklene sier seg litt uenige i hvor aktive barn med ulik SØS er. Flere har kun fokusert på aktivitet i skoletid og ved organisert idrett og aktivitet, mens andre har tatt høyde for fritidsaktivitet og utendørslek i tillegg.

Med bakgrunn i dette har kanskje ikke sosioøkonomisk status så stor betydning som først tenkt. Andre faktorer som Bourdieu's kapitalbegreper har større betydning. Særlig for valg av aktivitetsform og dannelse av aktivitetsvaner er disse viktige.

Den største barrieren for mennesker med lav SØS, er økonomi. Økonomisk kapital viste seg å ha stor betydning, særlig for barn som ønsker å drive med organisert idrett. Likevel klarer barn med lav SØS ofte å oppnå aktivitetsanbefalingene i de respektive landene. Nabolag med lav SØS hadde mindre tilgang på trygge og gode lekeplasser og andre fasiliteter, som igjen fører til færre muligheter for å være fysisk aktiv. Kulturell kapital i form av utdanning har noe innvirkning på sosioøkonomisk status og økonomisk kapital. Kulturell kapital i form av levevaner, livsstil, normer og verdier har også vist seg å ha betydning. Sosial kapital har også

noe påvirkningskraft og ble trukket fram i form av sosialisering med venner i skolegården, fritidslek og organisert aktivitet.

Som nevnt over, hadde ikke alle nabolagene like god tilgang på lekeplasser og trygge fasiliteter for utøvelse av fysisk aktivitet. Når det gjelder arenaer for utøvelse av fysisk aktivitet, kom det fram i flere artikler og annen relevant litteratur at skoler og barnehager er viktige. Ikke bare i forhold til utøvelse av fysisk aktivitet, men også danning av aktivitetsvaner. Kjernefamilien er mulig den aller viktigste kilden til vanedanning, men skoler og barnehager har også ansvar for å legge til rette for utvikling av gode vaner i tidlig alder. Her kan også habitus og aktivitetsforståelse trekkes inn. En tilegner seg ofte holdninger fra andre i samme sosiale setting og nettverk, og blir derfor preget av hverandre. Ut ifra dette kan det tenkes at både foreldre og alle en møter i sosiale settinger er med på å påvirke et individ og dets aktivitetsvaner. Hva kan skoler og barnehager gjøre for å øke og tilrettelegge for fysisk aktivitet?

Når det gjelder oppgavens problemstilling «I hvilken grad har sosial ulikhet betydning for barns aktivitetsvaner?» er det vanskelig å kunne svare konkret på dette, da forskning viser til både positive og negative sider. Ja, sosioøkonomisk status og økonomisk kapital har betydning for om barnet driver med organisert idrett, men det trenger nødvendigvis ikke å ha betydning for aktivitetsnivået. Som forskningen viser, oppnår barna uten medlemskap i idrettslag ofte aktivitetsanbefalingene for sine respektive land. Det å kunne være fysisk aktiv i hverdagen, helt gratis, er vel så viktig som å være aktiv gjennom et idrettslag. Sett bort i fra aktivitetsnivået, vil sosial ulikhet i noen grad kunne prege *hvilken aktivitet* barna driver med. Ulik aktivitet krever også ulike arenaer, og videre vil dette bety at barn involveres i ulike sosiale nettverk. Familiene har enten økonomi til å kunne delta i organisert idrett eller til å utøve fysisk aktivitet på egenhånd via ustrukturert lek på fritiden.

Basert på denne litteraturstudien kan vi si at sosial ulikhet påvirker *dannelsen og opprettholdelsen av ulike aktivitetsvaner*. Foreldres holdninger og levestil videreføres ofte til barna. Dersom hele familien er aktiv, vil barna mest sannsynlig holde på vanene i voksenlivet. Familiens levevaner og normer kan i noen grad være med på å påvirke hvilken aktivitet barna driver med. God økonomisk kapital gjør mulighetene for organisert aktivitet større. Dette er særlig synlig i andre europeiske land der sosial ulikhet i samfunnet spiller en større rolle enn i Norge.

8. Referanseliste

Aakvaag, G. C. (2008). *Moderne sosiologisk teori*. Oslo: Abstrakt forlag AS.

Andersson, G & Swärd, H. (2010). Ethiske refleksjoner. I A. Meeuwisse., H. Swärd., R. Eliasson-Lappalainen & K. Jacobsson (Red.). *Forskningsmetodikk for sosialvitere* (s. 229-244). Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.

Baquet, G., Ridgers, N. D., Blaes, A., Aucouturier, J., Vaan Praagh, E & Berthoin, S. (2014). Objectively assessed recess physical activity in girls and boys from high and low socioeconomic backgrounds. *BioMed Central Public Health*, 14(192), 1-6.

Befring, E. (2004). *Research Methods, Ethics and Statistics*. Oslo: Unipub forlag.

Berg, U & Mjaavatn, P. E. [2008]. Barn og unge. I R. Bahr (Red.). *Aktivitetshåndboken: Fysisk aktivitet i forebygging og behandling* (s. 45-61). Oslo: Helsedirektoratet.

Denscombe, M. (2009). *Forskningshandboken: För småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur.

D'Haese, S., Van Dyck, D., De Bourdeaudhuij, I., Deforche, B & Cardon, G. (2014). The association between objective walkability, neighborhood socio-economic status, and physical activity in Belgian children. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 11(104), 1-8.

Esmark, K. (2006). Bourdieus uddannelsessociologi. I A. Prieur & C. Sestoft. *Pierre Bourdieu: En introduktion* (s. 71-113). København: Hanz Reitzels Forlag.

Federico, B., Falese, L & Capelli, G. (2009). Socio-economic inequalities in physical activity practice among Italian children and adolescents: a cross-sectional study. *Journal of Public Health*, 17, 377-384.

Gjessing, H. (2014). Fysisk aktivitet – svært viktig for folkehelsen. *Tidsskriftet Den Norske Legeforening*, 21(134), 2111.

-
- Helsedirektoratet. (2016). *Anbefalinger fysisk aktivitet*. Hentet fra <https://helsedirektoratet.no/folkehelse/fysisk-aktivitet/anbefalinger-fysisk-aktivitet>
- Hummelvoll, J. K (2010). Praksisnær forskningsetikk. I J. K. Hummelvoll., E. Andvig & A. Lyberg (Red.). *Etiske utfordringer i praksisnær forskning* (s. 17-32). Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Ingebrigtsen, J. E & Aspvik, N. P. (2010). *Barns idrettsdeltakelse i Norge: Litteraturstudie av barn i idretten*. NTNU Samfunnsforskning AS (Rapport 02, 2010). Hentet fra <https://www.idrettsforbundet.no/globalassets/idrett/idrettsforbundet/barneidrett/barns-idrettsdeltakelse-i-norge.pdf>
- Johannessen, A., Tuft, P. A & Christoffersen, L. (2016). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* (5. utg.). Oslo: Abstrakt forlag AS.
- Larsen, A. K (2007). *En enklere metode: Veiledning i samfunnsvitenskapelig forskningsmetode*. Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS.
- Machi, L. A & McEvoy, B. T. (2009). *The Literature Review*. Thousand Oaks: Corwin Press.
- Martinsen, E. W. (2011). *Kropp og sinn: fysisk aktivitet – psykisk helse – kognitiv terapi* (2. utg.). Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad og Bjørke AS.
- Mæland, J. G. (2010). *Forebyggende helsearbeid: Folkehelsearbeid i teori og praksis* (3. utg.). Oslo: Universitetsforlaget.
- Ortlieb, S., Schneider, G., Koletzko, S., Berdel, D., Von Berg, A., Bauer, C.- P., Schaaf, B., Herbarth, O., Lehmann, I., Hoffmann, B., Heinrich, J. & Schulz, H. (2013). Physical activity and its correlates in children: a cross-sectional study (the GINIplus & LISAplus studies). *BioMed Central Public Health*, 13(349), 1-14.

- Stuij, M. (2013). Habitus and social class: a case study on socialisation into sports and exercise. *Sport, Education and Society* 20(6), 780-798.
- Sund, E. R & Eikemo, T. A. (2011). Sosiale ulikheter i helse. I N. C. Øverby., M. K. Torstveit & R. Høigaard (Red.), *Folkehelsearbeid* (s. 124-144). Kristiansand: Høyskoleforlaget AS.
- Taylor, D. (S.a.). *The literature review: A few tips on conducting it*. Hentet fra <http://advice.writing.utoronto.ca/wp-content/uploads/sites/2/literature-review.pdf>
- Torstveit, M. K & Olsen, S. R. (2011). Fysisk aktivitet i folkehelsearbeidet. I N. C. Øverby., M. K. Torstveit & R. Høigaard (Red.), *Folkehelsearbeid* (s. 163-182). Kristiansand: Høyskoleforlaget AS.
- Vale, S., Ricardo, N., Soares-Miranda, L., Santos, R., Moreira, C & Mota, J. (2013). Parental education and physical activity in pre-school children. *Child: care, health and development*, 40(3), 446-452.
- Voss, L. D., Hosking, J., Metcalf, B. S., Jeffery, A. N & Wilkin, T. J. (2008). Children from low-income families have less access to sports facilities, but are no less physically active: cross-sectional study (EarlyBird 35). *Child: care, health and development*, 34(4), 470-474.
- Wijtzes, A. I., Jansen, W., Bouthoorn, S. H., Pot, N., Hofman, A., Jaddoe, V. W. V & Raat, H. (2014). Social inequalities in young children's sports participation and outdoor play. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 11(155), 1-10.
- Wold, B & Samdal, O. (2009). Levevaner: individuelle valg eller sosiokulturelle produkter? I J. G. Mæland., J. I. Elstad., Ø. Næss & S. Westin (Red.), *Sosial epidemiologi: Sosiale årsaker til sykdom og helsesvikt* (s. 83-95). Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.